

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego na lata 2014–2020 program „Prawa i obywatelstwo”

COM(2011) 758 final – 2011/0344 (COD)

(2012/C 191/19)

Sprawozdawca generalny: **Seamus BOLAND**

Dnia 9 lutego 2012 r. Rada, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego na lata 2014–2020 program „Prawa i obywatelstwo”

COM(2011) 758 final – 2011/0344 (COD).

Dnia 29 lutego 2012 r. Prezydium Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego powierzyło przygotowanie opinii w tej sprawie Sekcji Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Obywatelstwa.

Mając na względzie pilny charakter prac, na 480. sesji plenarnej w dniach 25–26 kwietnia 2012 r. (posiedzenie z 26 kwietnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny wyznaczył Seamusa BOLANDA na sprawozdawcę generalnego oraz 127 głosami – 4 osoby wstrzymały się od głosu – przyjął następującą opinię:

1. Wnioski i zalecenia

1.1 Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny z zadowoleniem przyjmuje propozycję kontynuowania programu „Prawa i obywatelstwo” oraz zaleca, by wszystkie zaangażowane w jego realizację podmioty udzieliły mu jak najpełniejszego poparcia.

1.2 Zaleca, by w tytule programu dodać słowo „równość”. Będzie to gwarancją ochrony w ramach programu praw osób dotkniętych dyskryminacją. Zaleca również, by do celów programu należało przeciwdziałanie przemoc, a szczególnie przemoc domowej.

1.3 Komitet radzi, by wśród celów programu mocniej uwypuklić równość, równouprawnienie płci, przeciwdziałanie przemoc oraz realizację Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

1.4 Komitet z zadowoleniem przyjmuje zaproponowanie budżetu na ten program. Niemniej jednak zdecydowanie zaleca jego realistyczne zwiększenie, tak aby wielkość środków odzwierciedlała dodatkowe aspekty włączone do programu.

1.5 Komitet sugeruje, by DG ds. Sprawiedliwości upewniła się, że dysponuje niezbędnymi informacjami w celu prawidłowego oszacowania skutków i by opracowała sprawiedliwe i obiektywne wskaźniki umożliwiające właściwą analizę programu.

1.6 Komitet odnotowuje zmianę w administracji programu i przekazanie go z DG ds. Zatrudnienia, Spraw Społecznych i Włączenia Społecznego do DG JUST. Choć uczyniono to z właściwych powodów, należy pamiętać o wynikających z tej zmiany zagrożeniach związanych z ogólnym zarządzaniem.

Komitet zaleca przeprowadzenie należytej analizy ryzyka, by zminimalizować trudności wynikające z tej zmiany.

1.7 Program należy wdrożyć w całej Unii Europejskiej, tak aby zapewnić spójność z Kartą praw podstawowych.

1.8 Zdaniem Komitetu w ramach planów wieloletnich na każdy z realizowanych programów przeznaczono odpowiednie wsparcie. W tym kontekście Komitet uważa, że środki należy rozdysonować tak, aby żaden program nie został gorzej potraktowany. Zaleca dodanie do wniosku Komisji wzmianki, iż w każdym rocznym programie prac zapewnione zostanie właściwe i sprawiedliwe rozdzielanie środków między poszczególne obszary oraz że utrzymane zostaną wystarczające poziomy finansowania dla wszystkich obszarów.

1.9 Wprowadzenie w programie wymiaru związanego z konsumentami stanowi poważny problem z punktu widzenia zainteresowanych podmiotów. Obawy wiążą się przede wszystkim z możliwością wyeliminowania istniejących programów lub osłabienia przeznaczanego na nie wsparcia finansowego. Choć Komitet rozumie potrzebę uwzględnienia wymiaru związanego z konsumentami (ponieważ należy to do zakresu odpowiedzialności DG JUST), to zdecydowanie apeluje, by z powodu dodania nowego wymiaru nie zmniejszać budżetu przeznaczanego na ten program.

1.10 W tym kontekście trzeba odnotować, że w ramach programów, których celem jest poprawa sytuacji osób dotkniętych dyskryminacją w obszarze równości i praw człowieka, często trzeba sobie radzić z ubóstwem. Komitet zgadza się, że istnieją również inne programy zwalczające ubóstwo i wykluczenie, lecz jest przekonany, iż w ramach tego akurat programu należy w pełni uwzględnić rolę, jaką w dyskryminacji odgrywa ubóstwo.

1.11 Istnieją obawy, że ściśle stosowanie się do definicji obywatelstwa mogłoby doprowadzić do wykluczenia pewnych „osób”, do których nawiązuje się w celach programu. Zdaniem EKES-u obawa ta uległaby zmniejszeniu, jeśli w programach realizacji uwzględniano by zasady dotyczące włączenia społecznego. Należy uświadomić wnioskodawcom, że termin „osoby” zawarty w celach ogólnych ma zagwarantować pełne włączenie społeczne.

1.12 Komitet zdecydowanie popiera prace przeprowadzone przez istniejące sieci, które wspierają programy informacyjne i kierują nimi, co pomaga beneficjentom dotacji oraz decydentom na szczeblu krajowym i unijnym. Równie ważne jest, by sieci starające się o finansowanie w ramach nowego programu nie znalazły się w gorszej sytuacji w wyniku pominięcia ich doświadczenia w dziedzinie praw człowieka i zapewniania równości. Zdaniem Komitetu już teraz prowadzona jest właściwa ocena działań, co pozwoli na wykorzystanie doświadczeń w przyszłych pracach na rzecz równości i praw człowieka.

1.13 Istnieją powszechne obawy, iż jakkolwiek przerwa między obecnym programem na lata 2007–2013 a nowym programem na lata 2014–2020 byłaby niekorzystna i spowodowałaby utratę cennych doświadczeń. Komitet jest przekonany, że należy tego uniknąć.

2. Kontekst

2.1 Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie ustanowienia na lata 2014–2020 programu „Prawa i obywatelstwo”⁽¹⁾ został przyjęty 15 listopada 2011 r. Zawarto w nim propozycje zmian w nowym programie, opierając się na doświadczeniach płynących z programu na lata 2007–2013.

2.2 Po przyjęciu wniosku Komitet został poproszony o przygotowanie opinii, która zostanie przyjęta na 480. sesji plenarnej w dn. 25–26 kwietnia 2012 r.

2.3 Podstawą wniosku są art. 19 ust. 2, art. 21 ust. 2, art. 114, 168, 169 i 197 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej.

2.4 Pula środków finansowych przeznaczona na realizację programu „Prawa i obywatelstwo” w okresie od dnia 1 stycznia 2014 r. do dnia 31 grudnia 2020 r. wynosi 439 mln euro (w cenach bieżących).

2.5 Dostępna jest we wszystkich państwach UE.

2.6 Udział państw trzecich ograniczony jest do krajów EOG, krajów przystępujących do UE oraz krajów kandydujących

i potencjalnych krajów kandydujących. Inne kraje trzecie, zwłaszcza objęte europejską polityką sąsiedztwa, mogą również odnieść z niego pewne korzyści.

2.7 Wszystkie zainteresowane podmioty są zdania, że nowego programu nie należy opóźniać i że pełną operacyjność powinien uzyskać na początku 2014 r.

3. Wniosek Komisji

3.1 We wniosku Komisji przedstawiono w szczególności program na lata 2014–2020.

3.2 Ustanowiono ramy z myślą o uproszczeniu i racjonalizacji programu „Prawa i obywatelstwo”, który jest następcą trzech obecnych programów:

3.3 a) „Prawa podstawowe i obywatelstwo”; b) Daphne III; c) działy „Walka z dyskryminacją i różnorodność” oraz „Równość płci” programu „Zatrudnienie i solidarność społeczna” (PROGRESS).

3.4 W wyniku oceny skutków programu na lata 2007–2013 Komisja postanowiła połączyć obecne sześć programów w dwa programy. Umożliwi to kompleksowe podejście do finansowania i skuteczniejsze zarządzanie programem.

3.4.1 Ogólnym celem programu jest przyczynienie się do stworzenia przestrzeni, w której prawa osób, zapisane w Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej, będą propagowane i chronione.

3.4.2 Obejmuje on pięć celów szczegółowych:

— wzmocnienie praw wynikających z obywatelstwa Unii Europejskiej;

— propagowanie skutecznego wdrażania zasady niedyskryminacji ze względu na płeć, pochodzenie rasowe lub etniczne, religię lub wyznanie, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną, w tym równouprawnienia kobiet i mężczyzn oraz praw osób niepełnosprawnych lub starszych;

— zapewnienie wysokiego poziomu ochrony danych osobowych;

— większe poszanowanie praw dziecka;

— wzbudzenie w konsumentach i przedsiębiorcach zaufania potrzebnego do zawierania transakcji handlowych na rynku wewnętrznym.

⁽¹⁾ COM(2011) 758 final – 2011/0344 (COD).

3.5 We wniosku omówiono ocenę śródkresową oraz zaproponowano pewne usprawnienia.

4. Uwagi ogólne

4.1 Komitet podziela stanowisko Komisji, iż rozwijanie przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości pozostaje priorytetem Unii Europejskiej. Niemniej jest zaniepokojony nierównomiernym wdrażaniem Karty praw podstawowych w UE.

4.2 Nowy program w zasadzie dotyczy zapewnienia finansowania w wysokości 439 mln euro na lata 2014–2020. Suma ta jest nieco mniejsza w porównaniu z poprzednim budżetem, co zdaniem Komitetu prowadzi do osłabienia działań UE na rzecz poprawy sytuacji osób dotkniętych dyskryminacją.

4.3 Komitet wyraża zaniepokojenie, iż wzrost tendencji ekstremistycznych może wpłynąć niekorzystnie na przestrzeganie podstawowych praw człowieka⁽²⁾, dlatego też trzeba udostępnić odpowiednie zasoby grupom zajmującym się poprawą tej sytuacji. Zapewniono wprawdzie budżet na dalsze działania, jednak zdaniem Komitetu jest on niewystarczający, by zapewnić ciągłość prac przewidzianych w poprzednim programie.

4.4 Komitet obawia się, że hierarchizacja rocznych programów, zgodnie z art. 8 wniosku Komisji, może wpłynąć negatywnie na niektóre elementy lub aspekty projektu. Można by to skorygować dzięki zapewnieniu wszystkim programom prac finansowania na poziomie pozwalającym na kontynuowanie obecnych wysiłków.

4.5 Istnieje potrzeba utrzymania widoczności programów, aby były postrzegane jako skuteczne w propagowaniu niedyskryminacji we wszystkich odnośnych obszarach.

4.6 Komitet wyraża zaniepokojenie faktem, iż brak wystarczających informacji wpływa na zdolność DG JUST do oceny skutków.

4.7 Komitet obawia się, że uwzględnienie wymiaru związanego z konsumentami mogłoby stanowić zbyteczne, dodatkowe obciążenie dla programu. Wśród problemów należy wymienić wypieranie programów zajmujących się bezpośrednio podstawowymi prawami człowieka oraz ryzyko odpływu środków z programów dotyczących praw człowieka i sprawiedliwości.

4.8 Komitet jest zaniepokojony, iż tytuł programu nie odzwierciedla w pełni jego treści. W szczególności brak nawiązania do kwestii równości prowadzi do osłabienia programów w tej dziedzinie.

4.9 Zdaniem EKES-u w celach programu trzeba uwzględnić przeciwdziałanie przemocy, a szczególnie przemocy domowej.

4.10 Komitet jest zaniepokojony, że definicja obywatelstwa przedstawiona w jednym z pięciu celów szczegółowych programu nie obejmuje osób mieszkających w UE, które niekoniecznie muszą mieć jej obywatelstwo. Z zadowoleniem należy przyjąć fakt, że w ogólnych celach programu wspomina się o „osobach”. Jednakże EKES życzyłoby sobie wzmocnienia celów, tak aby program miał charakter faktycznie integrujący.

4.11 Istnieją powszechne obawy, że istniejące sieci zaangażowane we wsparcie i dostarczanie informacji związanych z programem mogłyby mieć trudności z przystąpieniem do nowego programu. Komitet przyznaje, że mają one spore doświadczenie w dziedzinie praw człowieka i równości. Stwierdza również potrzebę należytej oceny roli sieci, podobnie jak wszystkich komponentów programu.

4.12 Istotną rolę w rozwijaniu programu powinno odgrywać dostosowywanie programów do wniosków wyciągniętych z wcześniejszych doświadczeń, takich jak np. porozumienie z Belfastu (porozumienie wielkopiątkowe), w odniesieniu do ponownej oceny praw w celu ich usprawnienia w zmieniającej się rzeczywistości.

4.13 Komitet odnotowuje, że należy zapewnić równowagę w dążeniu do przestrzegania praw i zasady równości, tak aby uznać prawa ogółu społeczeństwa. Równie oczywiste jest, że każdy powinien mieć dostęp do procedur gwarantujących zniesienie wszelkich przejawów dyskryminacji.

Bruksela, 26 kwietnia 2012 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Staffan NILSSON

⁽²⁾ Staffan Nilsson „Europe's snail syndrome”, <http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.news.18276>.